

VALFRIHET – EN JÄMSTÄLLDHETSFRÅGA

KRISTINA AXÉN OLIN

Ingen ifrågasätter den man som vill starta en byggfirma. Tvärtom uppmuntras han. Det han gör är bra för export och tillväxt. Om en kvinna däremot vill starta ett dagis är det näst intill omöjligt.

På den svenska arbetsmarknaden är det fortfarande långt kvar till jämställdhet. Att män är kraftigt överrepresenterade på chefspositioner inom det privata näringslivet är välkänt. Mindre omtalat är att de även är överrepresenterade på chefspositioner inom den offentliga sektorn. Trots att betydligt mer än hälften av de anställda inom offentlig sektor är kvinnor, uppgår andelen kvinnliga chefer endast till en tredjedel. En undersökning som gjordes i Stockholms stad 1994 visar att 77 procent av samtliga kommunens anställda var kvinnor, medan andelen kvinnor bland cheferna endast var 41 procent.

Ett annat mål som alla partier – åtminstone i retoriken – bekänner sig till är att det skall skapas fler företag.

KRISTINA AXÉN OLIN är moderat kommunalpolitiker i Stockholms stad och biträdande rektor för Maria Elementarskola.

En ökad företagsamhet anses vara nyckeln för att arbetslösheten skall kunna pressas ner. Det behövs fler kreativa människor som tar egna initiativ.

Ytterligare ett mål som alla partier än eniga om är att alla barn skall ha rätt till en bra utbildning. Kunskap och kompetens har blivit honnörsord. En sliten fras – som det säkert ligger något i – är att industrisamhället håller på att ersättas av ett kunskapssamhälle.

Lika möjligheter

En fråga jag ställer mig är emellertid om alla politiker menar allvar med talet om att de vill skapa ett samhälle där människor tillåts växa och utvecklas, där idéer kan kläckas och förverkligas i företag och där kvinnor ges lika möjligheter som män. Inser de hur långt detta resonemang leder, och vågar de verkligen ge utrymme åt människor att pröva sina vingar?

För att ta ett aktuellt exempel så fattade vänstermajoriteten i riksdagen

nyligen beslut om att ändra det statliga regelverket för friskolorna. Det uttalade syftet med förändringen är att göra det mer komplicerat att starta och driva friskolor. Bland annat skall friskolorna för varje enskilt läsår tvingas gå till elevernas hemkommuner och förhandla om hur hög den ekonomiska ersättningen skall vara. Den byråkrati och den osäkerhet som förhandlingssystemet ger upphov till kommer att göra det svårare att bedriva egen verksamhet inom skolområdet.

Riksdagens beslut är inte bara friskolefientligt utan även kvinno- fientligt. I stället för uppmuntran möter de kvinnor som startar eget bara misstänksamhet och hinder.

Ändå förenar friskolorna just de tre ovan diskuterade målen, nämligen att jämställdheten mellan kvinnor och män skall bli större, att det skall skapas fler företag och att alla barn skall få en bra utbildning. Rätten att få starta eget inom skola, förskola, dagis och andra "mjuka" områden är en

viktig kvinnofråga. Det handlar om att kvinnor måste ha möjlighet att bli egenföretagare inom de branscher där de har kompetens och erfarenhet.

I Stockholm startades det mellan 1991 och 1994 inte mindre än 250 nya företag som skulle jobba inom offentlig service. Drygt hälften av dessa var direkta avknoppningar från Stockholms stad inom barnomsorgen, skolan och äldreomsorgen. I dessa företag är omkring 90 procent av cheferna kvinnor. (Att jämföra med att endast två av tio nyföretagare totalt sett är kvinnor.)

Kvinnofälla

Helt klart är att möjligheten att starta eget inom vård-, utbildnings- och omsorgssektorn har lett till att fler kvinnor kunnat ta ett kliv på karriärstegen. Detta är inte bara till

gagn för dem själva utan också för de branscher som de jobbar inom. Att begränsa etableringsfriheten och konkurrensen inom den mjuka sektorn är inget annat än en kvinnofälla. Vad är det för jämställdhetspolitik att förpassa kvinnor till en andra klassens arbetsmarknad där det inte finns någon möjlighet att utveckla egna projekt och idéer?

Ingen ifrågasätter den man som vill starta en byggfirma. Tvärtom uppmuntras han. Det han gör är bra för exporten och tillväxten. Om en kvinna däremot vill starta ett dagis är det näst intill omöjligt. Dels på grund av de offentliga monopolen inom servicesektorn, dels för att privata alternativ inom omsorgssektorn brukar misstänkliggöras.

På vilket sätt rimmar detta misstänkliggörande med budskapet att

det behövs ett bra klimat för småföretag? På vilket sätt bidrar det till att skapa lika villkor mellan kvinnor och män? Har Sverige – ett land som brottas med skyhög statsskuld och massarbetslöshet – verkligen råd att kväva de engagerade människor, män och kvinnor, som startar eget?

Vårt problem är väl inte att det finns för många handlingskraftiga människor, utan snarare för få.

Framtidspotential

Vård-, utbildnings- och omsorgssektorn har en otrolig framtidspotential. Efterfrågan av tjänster inom dessa områden kommer säkert att öka framöver. Att förhindra konkurrens är en effektiv metod att se till att denna efterfrågan inte blir tillgodosedd.